

— 195 —

Qodobka 738aad

Marka qof dhul uu leeyahay ku dhiso derbi isagoo niyad-sami ah, kuna xadgudbo qeyb ka mid ah dhulka qofka deriska ah. Carsooraha haddii loo baahdo wuxuu ku qasbi karaa qofka leh milkiyadda dhulka dambe inuu siiyo deriskiisa lahaanshaha qeybta uu ka dhisay derbiga, isagoo bixinayo qiimo u qalma.

Qodobka 739aad

Dhismaha yar yar, sida meelaha cabitaanka lagu gado iyo barakayaal oo lagu dhisay dhul dad kale leeyihiin, iyadoo aan laga qasdi lahayn in ay weligood ku dhismadaan, waxaa iska leh qofka dhistay.

Qodobka 740aad

Haddii qof seddexaad dhismo ku dhiso alaab qof kale leeyahay, qofka alaabtaas lihi, ma codsan karo in loo soo celiyo, hase yeeshee waxaa u bannaan in uu magdhaw ugu noqdo qofkaas seddexaad amase inuu ugu noqdo qofka iska leh dhulka in aan ka badneyn intii uga hartay qiimaddii dhismadaas.

ISKU DHEGID SHEEYO GUURTO AH

Qodobka 741aad

Laba guurto oo laba qof kala leedahay haddii ay isku dhegaan, lana kala fujin karin in ay wax gaaraan mooyaane, heshiisna labada lihi u dhaxeyn Maxkamaddaa goyneysa xaalkaas, iyadoo iftiin sameysa saldhigyada caddaaladda ila-alineysana dhibaataadii dhacday iyo sida labada dhinac xalkoodu yahay iyo mid walba niyad samiddiisa.

QEYBTA V

HESHIIS

Qodobka 742aad

Hantida iyo xuquuqda ceyneed oo kale oo ku saabsan guurto iyo maguurto, waxey ku guuraan heshiiska haddiiba uu ku dhaco wax la leeyahay oo sidii la doono laga yeeli karo sida uu qorayo qodobka 201 iyadoo la dhowrayo axkaamaha soo socda.

— 196 —

Qodobka 743aad

Hantida sheyga la caddeeyo nooceda mooye, hantideedu ma guureyso in la sooco mooyee sida uu qabo qodobka 202.

Qodobka 744aad

1. Hantida iyo xuquuqda ceyneed oo kale, oo ku saabsan maguurtada ma guuraan haddii loo eego dhinaca saddexaad, in la dhowro mooye qeynuunka habeynaya faafinta ma-guurtada.

2. Qeynuunkaas faafinta maguurtada isagaa caddeynaya tassarufaadka iyo xukumada iyo waxyaalaha la xuskado oo loo baahan yahay in la faafiyo, ha ahaadeen kuwo guurinaaya hantida ama yeysan ahaanin. Isagaana goynaya saldhigyada qeynuunka ah ee ku saabsan faafintaas.

QEYBTA VI

SHUFCA

SHURUUDDA KU ISTICMAALKA XAQA SHUFCADA

Qodobka 745aad

Shufcaddu waa awood banneyneysa kolkii la iibinayo maguurto in la galo meeshii kii gadanayey iyadoo la raacayo shuruudda iyo siyaabaha ay sheegayaan qodobadda soo socda.

Qodobka 746aad

Xaqa shufcaddu wuxuu la wadaagaha wax u soocneyn u sugnaanayaa haddii hantida maguurtada la wadaagay qeybka mid ah laga iibiyey qof saddexaad.

Qodobka 747aad

Haddii dhowr shafeecado isku garbiyaan shufcada mid kastaba waa leeyahay xaqaas iyadoo loo fiirinayo inta qeybtiisu le'eg tahay.

Qodobka 748aad

Shufco ma jiri karto :

b. Haddii iibku dhaco naado si waafaqsan habka sharci-gu dejiyey.

t. Haddii iibku ka dhaxeeyo dad is dhalay (asal iyo farac) ama laba is-qaba ama ah qaraabo ilaa derejadda afaraad ama xtdid ilaa derejadda-labaad.

j. Haddii maguurtada loo gaday iney noqoto meel wax lagu caabido amase la raaciyo meeshaas.

Qodobka 749aad

Qofkii doonaya shufco waa inuu ogeysiyyaa inuu rabo, kan iibinaya iyo kan gadanayaba 15 casho gudahood oo laga billaabo maalintii uu ogaaday iibka. Haddii kale xaqiisu waa dhacayaa.

Qodobka 750aad

1. Ogeysiinta rabidda shufcada waa iney ahaataa mid rasmi ah haddii kale waa baaba' sharci ahaan. Ogeysiiskaasuna xujo ku noqon maayo qofka saddexaad in la diiwaangeliyo mooyee.

2. Soddon maalmood gudahood oo laga billaabo taariikhda ogeysiiskaas, waa in la dhigaa khasnadda Maxkamadda maguurtadaasi oo ku taal fadhigeeda qiimihii runta ahaa ee iibku ku dhacay. Iyadoo la dhowrayo in dhigiddaasu ahaato intaan dacwadda shufcada la oogin. Haddiise dhigiddu ayan ku dhammaan waqtigaas iyo sidii horey lagu sheegay xaq shufcaddu waa dhacayaa.

Qodobka 751aad

Soddon maalmood gudahood laga billaabo taariikhda ogeysiiska ee ku qoran qoobka hore, waa in lagu ogaan dacwadda shufcada kan iibsadaha iyo gataha, Maxkamadda maguurtada ku taal horteeda iyadoo lagu qoray jadwalka, haddii kale xaqaaas shufcadu waa dhacayaa. Si deg deg ah ayaa loo xukumayaa dacwadda.

— 198 —

Qodobka 752aad

Iyadoo aan la dhaafin saldhigyada xeerka ee ku saabsan diiwaangelinta xukunka oggoolaanaya weydiisashada shufcada wuxuu la mid yahay kii uu u cuskanayey shafeecduhu lahaanshaha.

RAADADKA SHUFCADA

Qodobka 753aad

1. Shafeecsaduhu kolkii uu horjoogo iibsadaha wuxuu gelayaa meeshii gataha wuxuuna yeelanayaa xuquuqdiisii, xambaaranayana waajibaadkiisii.

2. Haddii shufcaddii kaddib qof saddexaad yeesho maguurtaddii, shafeecsaduhu wuxuu wax uga noqon karaa oo qudh ah iibsadaha.

Qodobka 754aad

1. Intaan la sameyn ogeysiiska rabidda shufcada, haddii gatuhu dhir ku beero ama uu dhiso maguurtaddii waa in shafeecsaduhu bixiyaa hadba sidii uu doorto gatuhu, intii kaga baxday ama qiimihii ku kordhay maguurtada dhismaha ama beeridda darteed.

2. Haddiise dhismahu ama beeridu dhacaan ogeysiiska rabidda shufcada kaddib, shafeecsadaha, wuxuu awoodi karaa in uu weydiisto in la baabi'iyo. Haddiise uu doorto in uu doorto dhismaha ama beerta, waajib waxaa ku ah in uu bixiyo qiimadda alaabta dhismaha, ama inta ku baxday beer-ta.

Qodobka 755aad

Shafeecsadaha, saameynmeyso rahmad kasta oo rasmi ah ama xaq kasta oo gooni ahaaneed oo ka horjeeda gataha, ama iib kasta oo uu soo saaray gaduhu ama xaq kasta oo ceyneed oo uu sameeyey ama lagu sameeyey, haddiiba intaas oo dhami dhaceen taariikhda la diiwaan geliyey rabidda shufcada kaddib. Hase yeeshee deynleyaasha qorrani waxey leeyihiin xuquuqda hormarinta ay lahaayeen wixii gadaha uga yimid qiimihii maguurtadii.

— 199 —

DHICIDDA XAQA SHUFCADA

Qodobka 756aad

Xaqa qaadashada shufcaddu wuxuu ku dhacaa siyaalahaan soo socota :

1. Haddii shafcecaduhu ka tanaasulo xaqaas, haba ahaado iibka ka hor;

2. Siyaalaha kale ee sharcigu qorayo.

QEYBTA VII

HEYSASHADA

YEELASHADA WAREEJINTA IYO LUMIDDA HAYSASHADA

Qodobka 757aad

1. Haysashaddu waa awood lagu yeesho guurto iyo maguurto oo ay ka muuqaneyso ku dhaqan hantiyeed iyo xaq kastoo kale oo ceyneed.

2. Kuma taagmeyso haysashaddu shaqo ruqso ahaan lagu oggolaaday oo qudh ah uuna la yimid qof ama shaqo qof kale u saamaxeen in uu la yimaado uguna dulqaadanaayan sidaas darteed.

3. Haddii haysashaddu lagu sameeyo xoog ama qarsoodi ama mugdi-mugdi ma saameyneyso qofka xoogaas la saaray ama laga qariyey haysashada ama mugdi-mugdi ay ka gashay ilaa iyo inta ceebahaasi ka baaba'aa.

Qodobka 758aad

Qofkii aan wax kala sooci karin, wuxuu ku yeelan karaa haysashada xagga wakiilkiisa sharciyeed.

Qodobka 759aad

1. Waa ansaxaysaa haysashaddu haddii uu dhex-dhexaadiyuhu magaca haystaha ku sameeyo, uuna ku xiriirsan yahay, xiriirkaasoo kaga amar qaadanayo wixii ku saabsan haysashadaas.

2. Markii shaki yimaado waxaa loo qaadanayaa in nin-ka sameynaya haysashada in uu naftiisa u haysanayo haddiise haysashada socodkeedu horreeyey, waxaa loo qaadanayaa in ay u socotay kii billaabay.

Qodobka 760aad

Waxey ka guureysaa haysashaddu haystaha una guureysa qof kale, haddii ay ku heshiiyaan ceynkaas haddiiba key ku soo wareegtay hanan karo xaqa ay ku soo aroortay haysahadaddu, yeysanba halkaas jirin u dhiibid dhab ah ee ku saabsan wixii ahaa dulucda xaqa.

Qodobka 761aad

Waxaa loo qaadanayaa in uu haystuhu yahay kii hanasha-diisa dhabta ah ku sameynaya sheyga haddaan la halin wax khilaafsan ceynkaas.

Qodobka 762aad

1. Dhiibidda qoraaladda la cuskado (titoli) oo laga bixiyo badeecadda uu hayo ammaanahayaha gaadiidka (vettore) amase tan taal maqsiinka waxay la mid tahay badeecadii oo la dhiibay qudheedii.

2. Hase yeeshe, haddii qof haysta waraaqahaas la cuskado, mid kalena haysto badeecadii nafteedii, labaduna niyadsan yihiin, waxaa la hormarinayaa kan haysta badeecadda nafteeda.

Qodobka 763aad

1. Iyadoo sideedi ah ayey haysashaddu u guureysaa dhaxalka, hase yeeshe haddii kii la dhaxalay niyad-xumaa kan wax dhaxlina sugay haysashaddiisa in uu niyadsami ku haystay, wuxuu qabsan karaa niyad-samiddiisa.

2. Waxaa u bannaan dhaxlaha gaarka ah in uu u dumo haysashadiisa haysashadii kii la dhaxlay iyo wax kasta ee sharciyo ka ratibayo heysashadaas oo raad ah.

— 201 —

Qodobka 764aad

Haysashaddu waxey dhammaataa haddii haystuhu iska daayo hanashada dhabta ah ee xaqaas, ama uu waayo hanashadaas si kastaba ha ku waayee.

Qodobka 765aad

1. Haysashadu ku dhammaan meyso haddii wax ma joogta ahi is hortaagaan fara-ku heyntii iyo hanashadii xaqa hay sashada.
2. Hase yceshee, haysashadu waa dhammaanaysaa haddii waxaasi sidaas u socdaan laba sano kana dhalato haysasho cusub isagoo aanu dooneyn haystuhu ogeynna. waxaa laga billaabayaa laba sanno goortey billaabatay haysashada cusubi, haddey ku billaabatay qarsoodi la'aan ama goortuu tabo haysataha koowaad haddii haysashadu qarsooneyd.

DHOWRIDDA HAYSASHADA

SADDEXDA DACWADOOD EEE HAYSASHADA

Qodobka 766aad

1. Haystaha maguurtada hadduu haysashada waayo, wuxuu codsan karaa, labada sano ee ku xigta waayitaankeeda in loo soo celiyo. Haddii waayitaanku ahaa qarsoodi, labada sano waxey ka billaabaneysaa goortii taasi cadaato.
2. Waxaa kaloo soo ceshan kara haysashada kii u hayey qof kale isagoo ka wakiil ah.

Qodobka 767aad

1. Haddii qofka waayey haysashada ayan ka soo war-eegin hal sano heysashadiisu markii la waayey, uma bannaana in uu ka soo ceshado haysashada qof aan cuskaneyn haysasho homarin mudan mooye.

Haysashada in la hormariyo mudani waa tii ku taagan cuskasho xereed (tittolo legittimo), haddise labada haysato midkoodna wuxuu cuskado haysan, ama waxay cuskanayaan isku xoog yihiin, waxaa la hormarniayaa haysashada taariikhdeedu horreysay.

2. Haddiise lagu waayey haysashada xoog, haystuhu waxaa u bannaan mar kasta inuu oogo dacwadda soo ceshasada haysashadiisa goortuu xooggu dhammaado hal sano gudaheeda.

Qodobka 768aad

Haystuhu wuxuu ku oogi karaa waqtiga sharcigu dhi-gayo, dacwadda soo ceshasada, qofka ay u guurtay haysashada xooga lagu dhacay haba niyadsamaadee.

Qodobka 769aad

Qofkii haystay maguurto haysasho socotay hal sano kad-dibna laga hor joogsaday, waxaa u bannaan sannada gudaheeda in uu oogo dacwad uu ku joojinayo is-hor-taagaas.

Qodobka 770aad

1. Qofkii haystay maguurto haysashadiisuna socotay hal sano ka badan, kana baqay isagoo cuskanaya asbaab caqliga gasha in leys hortaago, waxyaalo shaqo cusub ah oo loo sameeyey dartood oo hadideysa haysashadiisa, waxaa u bannaan inuu xaalkaas u bandhigo Garsooraha isagoo codsanaayo in la joojiyo shaqadaas.

Hase yeeshee, taasi waxey ku xcran tahay ineysan shaqadaasi dhammaan ama ayan ka soo wareegin hal sano, bilawga shaqadu ay ka imaan kareysay dhibaataadu.

2. Garsooruhu wuxuu yeeli karaa in uu diido in la wado shaqadaas, amase waxaa u bannaan in uu idmo iney socoto, labada xaaladoodba waxaa u bannaan inuu gooyo in la hormariyo dammaanad habboon oo markii la xukumo in la joojiyo shaqada magdhaw u noqota in lagu hagaajiyo dhibaatada ka dhalatay joojintaas, haddii xukun dhammaadi ku soo baxo in is hortaaga shaqada socodkeedu ayan ku taagneyn sal. Haddiise la xukumo in la wado shaqada waxey curaartu u noqoneysaa dammaanad in la suulivo shaqadaas dhammaanteed ama qaarkeed iyadoo lagu hagaajinayo dhibaataadii gaartay haystaha hadduu helo xukun dhammaad ah oo maslaxadiisa u dhacay.

— 203 —

Qodobka 771aad

Dad badani haddii ay isku qabsadaan haysasho xaq qu-dh ah, waxaa loo qaadanayaa ku meel gaar ahaan ah in hays-tuhu yahay qofka leh haysashada dhabta ah ee maadiga ah, iney soo baxdo mooyee in lagu helay heysashadaas si ceebey-san.

Qodobka 772aad

1. Waxaa loo qaadanayaa qof niyadsan, kii haysta xaq isagoo aan ka warqabin inuu ku xadgudbayo dad kale xaqoo-da haddii eysan ogaan la'aantaasi ka dhalan gef culus.

2. Haddii haystuhu yahay qof xeereed waxaa la eega-yaa niyadsamida iyo niyadxumida qofka wakiilka ka ah.

3. Waxaa loo qaataa niyadsami iney jirto weligeed, haddaan wax ka duwani caddaanin.

Qodobka 773aad

1. Haystaha kama suusho niyadsamiddu ilaa iyo mar-kuu ogaado mooyee in haysashadiisu tahay ku xadgudub xaq dad kale.

2. Niyadsamiddu waxey suushaa laga billaabo goortii lagu ogeysiiyo haystaha warqadda dacwadda, ceebaha ay lee-dahay haysashadiisu. Niyadxumena waxaa loo qaataa kii ka xooga haysashada qof kale.

Qodobka 774aad

Haddaan la sugin wax ka duwan ceynkaas haysashadu waxey lahaaneysaa sifooyinkii ay lahayd goortii la hantiyey.

— 204 —

RAADADKA HAYSASHADDA
GUBASHADA WAX LAGU HELO

Qodobka 775aad

Qofkii haystay guurto ama ma-guurto isagoo aan ahayn kii hantideeda lahaa sida uu qorayo qodobka 757, ama hays-tay xaq ceyn ah oo ku saabsan ma-guurto isagoo xaqaasi uu lahayn, waxaa u bannaan inuu hantiyo sheygii ama xaqii ceyn-ta ahaa haddii haysashadiisu socotay iyadoo aan kala go'in toban sanno.

Qodobka 776aad

1. Haddii ay haysashaddu ku dhaco ma-guurto ama xaq ceyn ah ee ma-guurto eyna wehliso niyadsami, ouskaney-sana isla markaas sabab xaq ah, muddada gubashada wax lagu helo waa toban sanno.

2. Looma baahna niyadsamida goorta la helayo xaqa mooyee.

3. Sabab xaq ahi (giusto titolo) waa qoraal la cuska-do oo ka soo baxaya qof aan lahayn sheyga, ama aan lahayn xaqa lagu helayo gubashada, waana in la diiwaangeliyaa si-da qaanuunku qabo.

Qodobka 777aad

Si kastaba ha noqotee marna laguma hantiyo gubasha-da xoolaha waqafka ah iyo dhaxalkaba iney haysashaddu so-coto mooyee saddex iyo soddon sanno.

Qodobka 778aad

Haddii ay sugnaato inay taagneyd (jirtay) haysasho waq-ti hore ee la yaqaan, haddana ay taagan tahay, taas wa-xaa loo qaadanayaa muddada labadaas waqti u dhexeysa iney taagneyd (jirtey), haddii aan la sugin wax ka duwan ceynkaas.